

E. L. proti Litvě, rozsudek ze dne 9. 4. 2024 - Pozitivní závazky států vést účinné vyšetřování v případech hájitelného tvrzení o sexuálním zneužívání

Stěžovatel: E. L.

Žalovaný stát: Litva

Číslo stížnosti: 12471/20

Datum: 09.04.2024

Článek Úmluvy: čl. 3

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: oběť trestného činu, pozitivní závazky, účinné vyšetřování, znalec/znalecký posudek

Český právní řád: § 1 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

§ 101 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

§ 102 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

§ 105 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

§ 2 odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

§ 20 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů)

Významnost: 2

VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI Č. 1/2025

E. L. proti Litvě, rozsudek ze dne 9. 4. 2024

Autorský komentář

V předkládaném rozsudku se Soud zabýval tvrzením stěžovatele, že vnitrostátní orgány, které po provedení šetření rozhodly o zastavení trestního řízení, účinně nesplnily svůj pozitivní závazek vyplývající z čl. 3 Úmluvy ve vztahu k tvrzenému sexuálnímu násilí, jehož měl být obětí. Posuzoval konkrétně, jestli k jeho porušení nedošlo tím, že vnitrostátní orgány neprovedly psychiatrické a psychologické vyšetření stěžovatele jako údajné oběti. Při svém rozhodování navázal na předcházející judikaturu, z níž poukázal zejména na věc X. a ostatní proti Bulharsku (rozsudek velkého senátu ze dne 2. 2. 2021, č. 22457/16, bod 213), v níž upozornil, že vnitrostátní orgány musí jednat v souladu se závazkem vést podrobné vyšetřování již od okamžiku, kdy obdrží hájitelné tvrzení o sexuálním zneužívání. Jejich povinnosti přitom nejsou omezeny na vyhovění požadavkům oběti nebo čekání na její iniciativu při provádění procesních úkonů. Odkázal rovněž na věc S. Z. proti

Bulharsku (rozsudek ze dne 3. 3. 2015, č. 29263/12, bod 50), v níž vnitrostátní orgány kritizoval za to, že nesledovaly všechna vodítka, která vyplynula z vyšetřování, i když poškozený nenapadl rozhodnutí o zastavení trestního řízení. Dovedil pak povinnost vnitrostátních orgánů provést psychologické vyšetření bez zbytečného odkladu a bez čekání na to, až stěžovatel sám o takové vyšetření požádá (viz rozsudek ze dne 20. 2. 2024, M. G. proti Litvě, č. 6406/21, bod 110).

Soud na základě zmíněných východisek dospěl k závěru, že v posuzované věci sice vnitrostátní orgány přistoupily neodkladně k provedení řady procesních úkonů, které svědčí o jejich snaze věc objasnit, pochybily však v tom, že nezadaly znalecké psychiatrické a psychologické vyšetření stěžovatele. Jeho význam při objasňování věci je přitom širší, než jaký mu přisuzovala vláda ve svém vyjádření. Při vědomí toho, že při rozhodování o rozsahu dokazování je nezbytné posoudit dvě otázky (účinného vyšetřování tvrzeného zneužívání na straně jedné a vyžadované ochrany oběti na straně druhé), dospěl k závěru, že čl. 3 Úmluvy byl v posuzované věci porušen. Přihlédl k tomu, že to byl stěžovatel – nesoucí procesní status oběti – kdo si přál podstoupit znalecké zkoumání. Za dané situace Soud jako nejpodstatnější pro své rozhodnutí vyhodnotil to, že stěžovateli nebylo vnitrostátními orgány zodpovězeno, proč nebylo pro jejich rozhodnutí ve věci nezbytné přibrání znalců z oborů psychiatrie a psychologie. Opomenutí nadřízeného státního zástupce a soudů obou stupňů výslovně se vyjádřit k nezbytnosti tohoto důkazu navzdory námitkám stěžovatele Soud vyhodnotil jako selhání státu v jeho povinnosti účinně vyšetřit špatné zacházení, kterému byl stěžovatel údajně vystaven.

Rozhodnutí Soudu představuje další vodítko pro orgány činné v trestním řízení, jak postupovat při objasňování případů podezření na sexuální zneužívání dětí. Součástí pozitivních závazků plynoucích z čl. 3 Úmluvy je vedení trestního řízení vnitrostátními orgány způsobem zohledňujícím nejlepší zájem dítěte a jeho zvláštní zranitelnost. V této souvislosti Soud konstatuje, že v případech sexuálního zneužívání dětí musí být pozitivní závazky plynoucí z čl. 3 Úmluvy interpretovány ve světle povinností vyplývajících z dalších mezinárodních instrumentů, jmenovitě z Úmluvy Rady Evropy o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání (Lanzarotská úmluva, vyhlášená pod č. 59/2016 Sb. m. s., viz zejm. čl. 30, 31 a 35).

Z požadavku na zabránění sekundární viktimizace oběti vyvstává pro orgány činné v trestním řízení úkol postupovat při objasňování věci koncentrovaně. Ke zpracování nezbytných znaleckých posudků týkajících se oběti by proto měly přistupovat bez prodlení. V případě, že nějakému důkaznímu návrhu nevyhoví, měly by v rozsahu odpovídajícím významu takového důkazu svůj procesní postup odůvodnit (viz rozsudek velkého senátu ze dne 18. 12. 2018, Murtazaliyeva proti Rusku, č. 36658/05, bod 164).

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovatel, narozený v roce 2006, žil od roku 2008 v dětském domově, a to až do roku 2013, kdy se přestěhoval k V. T., která se stala jeho poručnicí. Stěžovatel se jí následně svěřil, že byl v době svého pobytu v dětském domově sexuálně zneužíván třemi staršími chlapci – A. K., K. S. a A. D. Sdělil jí také, že o zneužívání informoval ředitelku ústavu E., která je potrestala odebráním přístupu k počítači. Na základě podání V. T. učiněného u orgánu péče o dítě policie dne 26. 11. 2018 zahájila úkony trestního řízení.

Státní zástupce požádal soud o nařízení a poté o prodloužení odposlechu E. Vyplynulo z nich, že s chlapci opakovaně komunikovala, užívali kódy a začali se také častěji stýkat. Nařízen byl také odposlech chlapců. Všichni čtyři, E. a tři chlapci označení stěžovatelem, byli vyslechnuti jako zvláštní svědci (s právy podezřelých), přičemž chlapci popřeli, že by se sexuálního zneužívání dopustili, a E. uvedla, že za ní byl stěžovatel pouze kvůli bagatelní věci. Na základě žádosti vyšetřovatele byl stěžovatel od 15. do 18. 1. 2019 umístěn na tři dny do Dětského asistenčního centra, kde byl

vyšetřen psychologem. Ten dospěl k závěru o důvodném podezření, že stěžovatel byl vystaven sexuálnímu zneužívání. Dále bylo provedeno stěžovatelovo lékařské vyšetření, podle něhož nebyly zjištěny známky, že by byl stěžovatel podroben análnímu styku. Vyslechnuty byly všechny osoby, které žily nebo pracovaly v dětském domově, nebo mohly být se skutkem nějak spojeny. Stěžovatel dne 16. 1. 2019 při výslechu vyšetřujícím soudcem za účasti státního zástupce, právníka, psychologa z Dětského asistenčního centra a zástupce orgánu péče o dítě zopakoval, co sdělil své poručnici.

Po zhodnocení materiálu shromážděného v přípravném řízení státní zástupce dospěl k závěru, že nebyly získány žádné konkrétní informace o zakázaném sexuálním jednání či obtěžování. Rozhodl proto o zastavení trestního řízení. Stěžovatel zastoupený svojí poručnicí podal proti tomuto rozhodnutí stížnost, že vyšetřování nebylo dostatečně podrobné a nebyly zjištěny všechny relevantní skutečnosti. Argumentoval, že vyšetřování bylo v rozporu s judikaturou litevského Nejvyššího soudu, neboť nebyl vypracován psychiatrický a psychologický znalecký posudek. Dodal, že rozhodnutí o zastavení trestního řízení vycházelo převážně z výpovědí těch, kteří měli být z protiprávního jednání podezřelí, a osob, které nesplnily svoji povinnost tomu zabránit, a tedy měly jasný motiv k nepravdivé výpovědi. Ohradil se také proti samotnému odůvodnění rozhodnutí, které se věnovalo pouze skutečností svědčícím pro zastavení řízení, zatímco ignorovalo další zjištěné okolnosti. Vedoucí státní zástupce stížnost odmítl s tím, že bylo vedeno podrobné vyšetřování a shromážděny všechny potřebné důkazy. Odkázal na zásadu *in dubio pro reo* a upozornil, že je na rozhodnutí státního zástupce, jaké procesní úkony budou provedeny.

Stěžovatel se proti rozhodnutí vedoucího státního zástupce odvolal k okresnímu soudu a žádal obnovení vyšetřování. Přestože použil obdobnou argumentaci jako ve svém prvním opravném prostředku, soud odvolání zamítl, aniž by se vypořádal s námitkou nezbytnosti vypracování znaleckého posudku. Ve své podstatě se omezil na konstatování že, je na rozhodnutí státního zástupce, zda jsou shromážděné důkazy dostatečné pro závěr, že byl spáchán trestný čin. Vyšetřující soudce proto mohl posoudit, zda bylo vyšetřování dostatečně zevrubné, nemohl však státnímu zástupci uložit, jaké procesní úkony má provést. Soud souhlasil s odůvodněními státních zástupců a uzavřel, že ve věci s výjimkou výpovědi stěžovatele absentuje objektivní důkaz o spáchání trestného činu.

Proti tomuto rozhodnutí podal stěžovatel odvolání ke krajskému soudu založené na stejné argumentaci, přičemž upozornil, že okresní soud se nezabýval námitkou o nezbytnosti vypracování znaleckého posudku. Krajský soud odvolání zamítl a potvrdil napadené rozhodnutí. Rozhodnutí o zastavení řízení vyhodnotil jako důvodné a dodal, že nemělo smysl činit další procesní úkony navrhané stěžovatelem, protože nemohly přinést žádné nové informace.

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

I. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

31. Stěžovatel namítl, že vnitrostátní orgány účinně nesplnily svůj pozitivní závazek podle čl. 3 Úmluvy ve vztahu k tvrzenému sexuálnímu násilí, jehož měl být obětí. Ustanovení zní následovně:

„Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.“

A. K přijatelnosti

1) Tvrzení stran

32. Vláda uvedla, že stížnost je zjevně neopodstatněná. Stěžovatel nesouhlasil.

2) Posouzení Soudem

33. Soud shledává, že stížnost není zjevně neopodstatněná, ani nepřijatelná z jiného důvodu uvedeného v čl. 35 Úmluvy. Musí být proto prohlášena za přijatelnou.

B. K věci samé

1) Tvzení stran

a) Stěžovatel

34. Stěžovatel namítl, že litevské orgány účinně nesplnily svůj pozitivní závazek ve vztahu k údajnému sexuálnímu násilí, jehož byl obětí.

35. Uvedl, že litevský Nejvyšší soud zastává ustálený, konzistentní a všeobecný názor o významu a nezbytnosti psychiatrických a psychologických znaleckých posudků v případech týkajících se možného sexuálního zneužívání nezletilých. Podle jeho jednoznačného názoru jsou znalecké posudky v takových případech jedněmi z nejdůležitějších důkazů a naznačil, že musí být vypracovány. Vláda se přesto snaží jejich důležitost popřít. Aby snížila důkazní význam těchto znaleckých posudků, argumentovala, že jejich účelem je pouze osvětlení současného duševního stavu zkoumaného: jestli chápal podstatu jednání, kterému byl vystaven, a mohl se bránit, nebo zda o tom může přiměřeně svědčit. Pominula však ostatní účely znaleckého zkoumání. To ve skutečnosti může odpovědět na řadu otázek relevantních pro vyšetřování těchto případů, včetně toho, zda sexuální zneužívání dítěte mělo za následek poškození zdraví v psychologickém či psychiatrickém smyslu a zda lze tento následek přičíst konkrétnímu pachateli.

Stěžovatel dodal, že znalecké posudky tímto způsobem poskytují jasný a objektivní důkaz o spáchaném trestném činu. Jejich závěry a další důkazy mají úzkou spojitost s vlastním svědectvím oběti a vytváří základ nejen pro trestní vyšetřování, ale také pro následné odsouzení. Opakovaně to podle stěžovatele zdůraznil i Nejvyšší soud (odkázal na několik jeho rozhodnutí v trestních věcech týkajících se sexuálního zneužívání, včetně těch, jejichž oběti byly nezletilé, např. č. 1A-27-300/2015, č. 1-20-581/2016, č. 1A-88-483/2017 a č. 1-116-966/2018).

36. Připomenul, že psycholog v Dětském asistenčním centru zjistil, že stěžovatelovy reakce naznačují, že mohl být obětí sexuálního zneužívání. Navzdory tomu státní zástupkyně, která nebyla specialistou ani odbornicí, uzavřela na základě vlastního uvážení, že stěžovatel nebyl v rozhodné době zjevně traumatizován (viz bod 15). Orgány činné v přípravném řízení pak rozhodly, že zjištění psychologa nebyla dostatečně podložena - navzdory jeho závěru o přítomnosti indicií, že stěžovatel byl sexuálně zneužíván - a nejenže nepodnikly další kroky k prověření tohoto závěru, aby ho mohly potvrdit či vyvrátit (např. žádost soudu o nařízení vypracování psychiatrického a psychologického 37. znaleckého posudku), ale dokonce zastavily celé vyšetřování.

Stěžovatel dále považuje za irelevantní argument vlády, že ani on, ani jeho zástupci, nenavrhlí vypracování psychiatrického a psychologického znaleckého posudku (viz bod 41 *in fine* dále). Stěžovatel ani jeho zástupci totiž před samotným rozhodnutím o zastavení vyšetřování nevěděli, že k tomu má dojít, nebo že předtím nebude vypracován znalecký posudek. Bez ohledu na to stěžovatel od svého prvního procesního podání, kterým brojil proti rozhodnutí o zastavení vyšetřování, upozorňoval na potřebu vypracování takového znaleckého posudku.

38. Přestože vláda ve svém vyjádření odkazovala na několik případů, v nichž Nejvyšší soud uvedl, že vyšetření odborníky na forenzní psychiatrii a psychologii není nezbytné (trestní věci č. 2K-107/2012 a č. 2K-370/2014, viz bod 42 dále), tyto nejsou relevantní, neboť v nich soudy nezpochybnily věrohodnost svědectví obětí. Vyjádřeno jinými slovy, ve věcech odkazovaných vládou byly důkazní prostředky shromážděné ve spise dostatečné pro rozhodnutí soudu, že se trestný čin stal a že ho

spáchal obviněný, a soud proto nepovažoval doplnění dokazování znaleckým posudkem za nezbytné. Naproti tomu ve stěžovatelově případě bylo vyšetřování zastaveno, protože nebyly shromážděny dostatečné důkazy, což samo o sobě znamená, že mělo být přistoupeno k doplnění dokazování nařízením vypracování znaleckého posudku.

b) Vláda

39. Vláda uvedla, že stát splnil své pozitivní procesní závazky podle čl. 3 Úmluvy. Přípravné řízení bylo zahájeno bez zbytečného odkladu, relevantní osoby byly vyslechnuty, byly získány závěry lékařského a psychologického specialisty a byla schválena donucovací procesní opatření vůči osobám, které údajně trestný čin spáchaly, nebo které o něm údajně věděly. Nicméně poté, co státní zástupkyně učinila všechna opatření, která měla ze zákona k dispozici, nebyly shromážděny žádné objektivní důkazy potvrzující, že byl spáchán trestný čin - s výjimkou vlastního svědectví stěžovatele, které však nebylo dostatečně podrobné a konkrétní.

40. Ve vztahu ke stěžovatelově námitce, že před rozhodnutím o zastavení vyšetřování nebylo nařízeno vypracování znaleckého posudku, vláda odkázala na čl. 208 trestního řádu (viz bod 28) a na Seznam oborů znaleckého zkoumání a úkolů, jimiž se mají podle svého oboru zabývat (viz bod 29).

41. Vláda dále uvedla, že vypracování znaleckého posudku může být nařízeno kdykoli během přípravného řízení, pokud to bude nezbytné. Článek 209 trestního řádu proto stanovuje právo státního zástupce - nikoli povinnost - podat soudci činnému v přípravném řízení žádost, aby přibral znalce k vypracování psychiatrického a psychologického znaleckého posudku. V této souvislosti vláda poznamenala, že stěžovatel během přípravného řízení neučinil žádné odůvodněné podání o nezbytnosti vypracování psychiatrického a psychologického posudku.

42. Vnitrostátní judikatura týkající se případů sexuálního zneužívání dětí podle vlády v zásadě neobsahuje žádné pokyny o nezbytnosti (povinnosti) nařízení vypracování psychiatrického a psychologického znaleckého posudku. Například ve věci č. 2K-107/2012 Nejvyšší soud uvedl, že využití znalostí odborníků a specialistů je nezbytné v trestních řízeních, v nichž by bylo bez takové odbornosti nemožné zjistit relevantní okolnosti. V citovaném případě však nebylo nutné vyhovět žádosti odvolatele (odsouzeného) o odborné vyšetření oběti, neboť soudy nižších stupňů neměly při hodnocení okolností případu žádné pochybnosti o věrohodnosti jejího svědectví.

V případě č. 2K-370/2014 namítal odsouzený krom jiného, že jeho žádosti o komplexní forenzní psychiatrické a psychologické vyšetření obětí, aby bylo zjištěno jejich vnímání povahy a smyslu jeho jednání a přezkoumána věrohodnost jejich výpovědí, bylo vyhověno až odvolacím soudem. Nejvyšší soud judikoval, že trestní řád nestanovuje soudům povinnost vyhovět všem žádostem stran, včetně těch o vypracování znaleckých posudků. Takovým žádostem musí být vyhověno v případech, kdy je pravděpodobné, že povedou ke zjištění nových skutečností, které by mohly být relevantní pro výsledek případu nebo by mohly poskytnout další podrobnosti.

43. Vláda uvedla, že závěry specialisty na psychologii byly pro přípravné řízení dostatečně podrobné a významné. Krom toho k nim dospěl kvalifikovaný psycholog se statutem specialisty podle čl. 89 trestního řádu a zkušenostmi s prací s nezletilými. Státní zástupkyně jeho závěry hodnotila v kontextu s ostatními důkazy shromážděnými během vyšetřování. Za daných okolností však neshledala důvody hodnotit psychologovy závěry jako nezpochybnitelné či potvrzující stěžovatelovo svědectví, především když byly založeny na pravděpodobnosti a předloženy jako domněnky (viz bod 16).

44. Zdůraznila dále, že psychiatrické a psychologické znalecké vyšetření není přezkumem pravdy. Jeho účel je odlišný - posoudit duševní stav vyšetřovaného. Ve stěžovatelově případě nepřinesly

psychologovy závěry, a ani jiné informace shromážděné během vyšetřování v přípravném řízení, zjištění vyvolávající pochybnosti o stěžovatelově duševním stavu. Nevznikly rozumné pochybnosti o jeho schopnosti pochopit relevantní okolnosti, ani o relevanci jeho svědectví. Státní zástupkyně zhodnotila, že nezletilý nebyl ve zjevném posttraumatickém stavu. Vláda proto trvá na svém postoji, že nebylo možné dospět k závěru, že pro odůvodněné rozhodnutí vyšetřujících orgánů o dalším postupu ve vyšetřování bylo nezbytné vypracování psychologického a psychiatrického znaleckého posudku stěžovatele.

45. Uzavřela proto, že s ohledem na dlouhou dobu, která uplynula od údajného trestného činu, bylo vyšetřování vedeno podrobně a byly shromážděny všechny nezbytné informace. Avšak kromě výpovědi samotného stěžovatele nebyl získán žádný důkaz, který by naznačoval, že došlo k sexuálnímu zneužívání. Další procesní postup požadovaný stěžovatelem, konkrétně vypracování psychiatrického a psychologického znaleckého posudku, by nepřinesl další relevantní informace, ani nezměnil výsledek vyšetřování. Orgány činné v trestním řízení proto řádně splnily povinnost reagovat na oznámení údajného sexuálního zneužívání nezletilého, podrobně ho prošetřit a zjistit okolnosti možného protiprávního jednání a totožnost osob, které se ho mohly dopustit.

2) Posouzení Soudem

a) Obecné zásady

46. Vzájemně propojené pozitivní závazky států vyplývající z hájitelného tvrzení o špatném zacházení byly shrnuty v rozsudku ze dne 26. 5. 2020, Munteanu proti Moldavsku, č. 34168/11, bod 62). Patří mezi ně:

a) povinnost stanovit a aplikovat v praxi vhodný právní rámec garantující ochranu proti špatnému zacházení soukromými osobami,

b) povinnost přijmout opatření, která lze rozumně očekávat a která mají zabránit skutečnému a bezprostřednímu riziku špatného zacházení, o němž vnitrostátní orgány věděly nebo vědět měly a

c) povinnost vést účinné vyšetřování hájitelného tvrzení o špatném zacházení (viz rozsudek ze dne 12. 6. 2008, Bevacqua a S. proti Bulharsku, č. 71127/01, bod 65; rozsudek ze dne 6. 2009, Opuz proti Turecku, č. 33401/02, body 144–155 a 162–165; rozsudek ze dne 28. 5. 2013, Eremia proti Moldavsku, č. 3564/11, body 49–52 a 56; rozsudek ze dne 2. 3. 2017, Talpis proti Itálii, č. 41237/14, body 100–106; rozsudek ze dne 23. 5. 2017, Bălșan proti Rumunsku, č. 49645/09, bod 57; a rozsudek ze dne 9. 7. 2019, Volodina proti Rusku, č. 41261/17, body 76 a 77). Obecně řečeno, první dva aspekty těchto pozitivních závazků jsou považovány za "hmotné", zatímco třetí aspekt odpovídá pozitivnímu procesnímu závazku státu (viz rozsudek velkého senátu ze dne 2. 2. 2021, X a ostatní proti Bulharsku, č. 22457/16, bod 178). Procesní závazky států byly shrnuty v bodech 184–190 citovaného rozsudku.

b) Použití obecných zásad na projednávanou věc

47. Soud poznamenává, že orgány péče o dítě podaly v roce 2018 na základě výpovědi V. T., poručnice stěžovatele, oznámení na policii o závažných činech sexuálního zneužívání stěžovatele, k němž mělo dojít několik let předtím v dětském domově, kde v té době bydlel. Toto oznámení představovalo hájitelné tvrzení o špatném zacházení, které aktivovalo závazek provést vyšetřování splňující požadavky čl. 3 (viz X a ostatní proti Bulharsku, cit. výše, body 200 a 201).

48. Státní zástupkyně v reakci na oznámení orgánů péče o dítě neprodleně zahájila a vedla vyšetřování v přípravném řízení. Vyšetřování směřovalo ke zjištění okolností možného protiprávního

jednání - relevantních osob, včetně možných pachatelů trestného činu a dalších s ním spojených. Nalezení a vyslechnuti jako zvláštní svědci byli A. K., K. S., A. D. [pozn. překladatele: chlapci, kteří se měli dopustit sexuálního zneužívání stěžovatele] a ředitelka dětského domova, E. (viz body 7, 9 a 10). Dále byl na základě žádosti státní zástupkyně povolen odposlech těchto čtyř osob, který byl následně prodloužen, když státní zástupkyně shledala, že tito zvláštní svědci začali komunikovat častěji a kódovaně (viz bod 8).

Soud dále shledává, že orgány činné v trestním řízení vyslechl stěžovatele (viz body 10 a 13) a obstaraly vyjádření specialistů. Prvním bylo lékařské vyjádření, podle něhož nebyla na stěžovatelově těle nalezena žádná nevysvětlitelná zranění, která by ukazovala na sexuální násilí (viz body 12 a 15). Druhým bylo vyjádření psychologa z Dětského asistenčního centra, kde stěžovatel podstoupil vyšetření na základě pokynů orgánů činných v trestním řízení (viz bod 11). Vzhledem k tomu nemůže Soud do tohoto bodu shledat, že vnitrostátní orgány nevynaložily skutečnou snahu vést účinné vyšetřování, které by vyhovovalo procesním požadavkům čl. 3 Úmluvy.

49. Bez ohledu na to však musí Soud zvážit ostatní aspekty trestního řízení, které považuje za nedostatečné.

50. Soud shledává, že rozsah šetření provedeného státními zástupci se v několika případech zdá omezen pouze na vyslyšení verze události podané domnělými pachateli (viz body 15 a 20). Stěžovatel na to upozornil již během trestního řízení (viz bod 18). Argumentoval také, že kdyby byla zastavena všechna vyšetřování, v nichž se pachatel nepřiznal, žádné vyšetřování by nikdy nepřineslo výsledky (viz bod 21).

51. Základním sporem mezi stranami, v němž spočívá celý případ, se zdá být skutečnost, že státní zástupce a/nebo soud nenařídili vypracování psychiatrického a psychologického znaleckého posudku na stěžovatele.

52. Vláda vinila stěžovatele, že neprojevil iniciativu a nenavrhl jeho vypracování během vyšetřování v přípravném řízení (viz bod 41 *in fine*). Lze tomu rozumět tak, že vláda argumentuje, že když stěžovatel tento návrh nevznesl, bránilo to orgánům činným v přípravném řízení, aby soudu návrh vznesly samy. Soud nemůže takový názor přijmout (viz obdobně Volodina, cit. výše, bod 99, ve vztahu k povinnosti vnitrostátních orgánů vyšetřovat případy domácího násilí z vlastní iniciativy jako věc veřejného zájmu a potrestat ty, kteří jsou za takové jednání odpovědní). Soud také v této souvislosti připomíná argument stěžovatele, že se o rozhodnutí nenařídít vypracování psychiatrického a psychologického znaleckého posudku dozvěděl až poté, co bylo přípravné řízení zastaveno (viz bod 37).

53. Soud také bere v úvahu judikaturu Nejvyššího soudu, na niž odkázal stěžovatel, podle níž v případech týkajících se sexuálního zneužívání nezletilých zpravidla chybí svědci a závěry psychologického a psychiatrického posudku tudíž představují v těchto případech důležitý důkaz (viz bod 21). Dále shledává, že v projednávaném případě nebyla výpověď oběti (a její poručnice zprostředkující její výpověď) jediným důkazem o údajném sexuálním trestném činu; možnost, že stěžovatel mohl být obětí sexuálního násilí byla naznačena psychologem ze specializovaného Dětského asistenčního centra (viz bod 11). Bohužel se zdá, že tento závěr byl státní zástupkyní bagatelizován (viz bod 16), což bylo do jisté míry uznáno i vládou (bod 43) a kritizováno stěžovatelem (viz bod 36).

54. Zdá se také, že podle vlády běžně soudy přibírají znalce k vypracování psychologického a psychiatrického znaleckého posudku za odlišných okolností - například, když je nezbytné zjistit duševní stav nezletilého (viz bod 44). Soud nepovažuje za nezbytné na tento argument reagovat, poznamenává však následující. Zaprvé měl v minulosti příležitost rozhodovat případy, v nichž byl

psychologický a psychiatrický posudek vyžádaný soudem uznán jako relevantní důkaz (viz rozsudek ze dne 12. 6. 2018, T. K. proti Litvě, č. 14000/12, body 19 a 99; a rozsudek ze dne 29. 10. 2019, Stankūnaitė proti Litvě, č. 67068/11, body 21 a 22). Zadruhé, jak již bylo zmíněno, byla Nejvyšším soudem uznána vypovídající hodnota tohoto důkazu v případech týkajících se sexuálního zneužívání (viz body 17 a 35 *in fine*). Zatřetí, jak poukázal stěžovatel, se judikatura odkazovaná vládou skutečně týká odlišných okolností – námitky odsouzeného, že nebyl vypracován psychologický znalecký posudek oběti za situace, kdy byly ostatní shromážděné důkazy dostatečné pro odsouzení (viz bod 42). V projednávaném případě to byl však stěžovatel – nesoucí procesní status oběti – kdo si přál podstoupit znalecké zkoumání za situace, kdy nebyly dosud shromážděné důkazy podle mínění státní zástupkyně dostatečné (viz body 16, 17 a 21). Začtvrté, a to je nejdůležitější, nebyla otázka, zda bylo nezbytné, aby soud přibral znalce z oborů psychologie a psychiatrie, přezkoumána ani jinak zodpovězena nadřízeným státním zástupcem či soudy obou instancí. Vnitrostátní soudy se zřejmě vytrvale schovávaly za zákonné ustanovení, podle něhož je výsadním právem státního zástupce rozhodnout, které vyšetřovací prostředky využije (viz body 20 a 23–26), než aby vynaložily úsilí vysvětlit stěžovateli, proč nebylo nezbytné opatřit psychiatrický a psychologický znalecký posudek. Soud shledává, že tento postoj zaujaly navzdory závěru psychologa, že mohlo dojít k sexuálnímu násilí, a přiznání samotné státní zástupkyně, že se čtyři osoby označené za zvláštní svědky začaly stýkat častěji, a to možná s cílem sladit své verze události (viz body 8 a 11).

55. Soud si je vědom potřeby chránit údajné oběti sexuálního zneužívání, především ty nezletilé, před opakovanými procesními úkony, které mohou vést k sekundární viktimizaci a další traumatizaci, jakož i z toho vyplývající povinnosti vnitrostátních orgánů vyvážit potřebu účinného vyšetřování tvrzeného zneužívání na straně jedné a vyžadovanou ochranu obětí takového jednání na straně druhé (jak vyplývá mimo jiné z čl. 30 a 35 Úmluvy Rady Evropy o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání, známé také jako Lanzarotská úmluva). Soud nadto připomíná, že vnitrostátní vyšetřovací orgány a soudy jsou v mnohem lepším postavení, aby provedly takové vyvážení, a aby dále zhodnotily komplexně a ve světle potřeby ochrany zranitelných obětí, zda je nutné činit ve vyšetřování další kroky.

56. Soud se však přesto musí ujistit, že vyšetřovací kroky učiněné ve stěžovatelově případě podporují při posouzení jako celek závěr, že bylo vedeno vyšetřování, které zahrnovalo sérii účinných opatření (viz bod 46). Soud v tomto ohledu souhlasí s vládou, že bylo provedeno několik včasných a vhodných úkonů. Ve světle shora uvedeného – především neochoty vnitrostátních orgánů opatřit vypracování psychiatrického a psychologického znaleckého posudku ve spojitosti s údajným sexuálním zneužíváním stěžovatele v dětském domově (srov. rozsudek ze dne 7. 2. 2023, B proti Rusku, č. 36328/20, body 63–67) a opomenutí nadřízeného státního zástupce a soudů obou stupňů výslovně se vyjádřit k nezbytnosti tohoto důkazu navzdory k tomu vzneseným námitkám stěžovatele – Soud nicméně shledává, že za těchto okolností tohoto konkrétního případu stát selhal ve své povinnosti účinně vyšetřit špatné zacházení, kterému byl stěžovatel údajně vystaven.

57. Došlo tudíž k porušení čl. 3 Úmluvy.

(...)

VÝROK

Z těchto důvodů Soud jednomyslně

1. *prohlašuje* stížnost za přijatelnou;
2. *rozhoduje*, že došlo k porušení čl. 3 Úmluvy;

(...)

(Zpracovali JUDr. Ivo Kouřil a Mgr. Bc. Kamila Tokošová)